

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă cu prețuri foarte moderate.

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Școala poporală
este adevărat poporală,
ori nu?

Iată o întrebare de cea mai mare însemnătate, ce și-a ridicat capul în repezite rânduri în conferențele învățătoresți dela Orăștie, dar mai ales în conferința din ăstan.

În legătură cu disertația d-lui inv. Teofil Crișan din Băcăinți, despre analfabetism (că așa de mulți nu știu ceti) la poporul nostru, și pricinile din cari provine acest lucru, — se iscuse o discuție largă, fiecare cercând a lumina întrebarea, căutându-i rădăcinile ba colo, ba colo. Unii ziceau că vina că tot mai sunt în popor atâta neștiutori de carte, o au comitetele parohiale, care dau iertare de sub cercetarea școlii la prea mulți copii; alții o aflau în nepăsarea poporului pentru carte, alții în starea învățătorimii, care copleșită de necazuri și lipsuri, n'are destul răgaz și voe a se interesa de cultivarea și răspândirea cărții în afară de școală; alții în aceea, că învățătorul n'are totdeauna spriginul preotului în lucrarea sa, —

În mijlocul acestei altfel întesate discuții, dl F. Nicoară, director al școlii noastre românești din Vinerea, a aruncat în discuție un alt element de judecată, zicând că d-sa află vina nu atât în dascăli, nici în popi, nici în comitete, nici în popor, cât mai vârtos în faptul, că școala noastră poporală, nu e organizată și întocmită ca o școală adevărată pentru popor!, ci, conformându-se legilor țării, ea e o școală prea teoretică și prea puțin practică, în felul ca și poporul să vadă și să recunoască practicătatea ei. Copilul omului necărturar, eșind din școala poporală, deci acum „cu cartea” căta se prescrie unui om din popor, nu se dovedește mai cu nimic mai presus decât tatăl-seu, ori pornit pe un drum mai luminos ca acela! Dar că știe câteva slove, pe cari în un an-doi le uită, că știe scrie două-trei vorbe, două-trei șire, ear' peste doi trei ani abia și mai poate scrie numele, — încolo în nici o direcție a practicii vieții el nu e introdus pe cărări noi, nu e inițiat ca să probeze ceva mai desăvârșit ca simplitii lui părinți, ci tot dela ei trebuie să învețe ce bruş e de învățat.

Ce-i lipsește acestei școli poporale, e mai greu a arăta, decât a constata. Lipsește din planul ei de învățământ acel material, pe care însușindu-și-l băieții, să iasă din școală mai întăriți pentru lupta vieții, mai înarmați cu armele cu cari se poată înfrunta sărăcia și greul traiului, încât însuși tatăl să recunoască, că fiul lui a învățat ceva bun, a cărui folos nemijlocit, practic, se-l tragă și atunci când nu va urma mai departe cu învățătura, ci va rămânea la plugărie.

Așa cum azi sunt întocmite școlile noastre poporale, sunt foarte bune, sunt neescepționabil bune pentru copii, cari după eșirea din ele, vor urma alte școli mai înalte, căci și-au câștigat aci cunoștințele elementare generale de lipsă ca temeiu de pășire în școlile de mai sus, — dar' pentru marea mulțime a copiilor din popor, cercetători ai școlilor poporale, cari după eșirea din ele, rămân mai departe la plugărie, — acelora școala le-a dat prea puțină merinde pentru drumul grelei lor vieți, i-a împodobit de-abia cu niște fulgi scilpicioși de știință, pe cari cel dintâi vânt rece al vieții li-l spulberă, și ei rămân ca și cum n'ar fi trecut prin nici o școală! Asta o vedem, asta o simțim zilnic!

Școala poporală, ca să fie adevărată pentru popor și nu numai isvor de cunoștințe generale elementare pentru cei-ce vreau să pășească pe calea domniei, — ar trebui doar' să îmbrățișeze în măsură mai mare învățături din domeniile pe care se estinde viața de toate zilele a poporului însuși, făcând pe băieții anilor din urmă a da cu ochii minții de cărările deschise de știința economică în agronomie, în ținerea vitelor, vierit, etc., ca pășind apoi cu tatăl-seu la lucrarea pământului, și văzând că cutare lucru se face în felul primitiv cum de regulă se face la oamenii noștri, el să și aducă aminte că a auzit și a învățat în școală, că lucrul acesta s'ar face mai bine în felul cutare și cu uneltele cutare — și să înceapă a ispiți pe tatăl-seu de n'ar fi mai bine așa cum el a învățat în școală, decât cum bătrânii fac după obiceiurile strămoșilor? S'ar naște o discuție folositoare între tată și fiu, câte un tată ambițios pe aceea, că doar el cu plugul a crescut, ar mai astupa gura copilului cu pumnul, — dar' altul ar zice: haid să cerc ce zice el că a învățat din cărțile cele scrise de oameni luminați, și azi ar proba unul, mâne altul, și reformele în bine ar înainta și poporul ar vedea și el că da, fi este de netăgăduit și nemijlocit folos școala, — și astfel ar prețui-o mai bine!

Și atunci și analfabetismul ar da spre mai repede stîrpire, căci tinerele cutare, care în anii copilăriei a dat cu nasul în cărțile lui de școală, numai de începutul isvorului luminaților, acum s'ar simți cu putere împins a merge însuși mai departe, a căuta alte cărți mai desăvârșite, mai bogate în științele ce îl privesc, — și ar căuta, ar ceti, ar învăța, s'ar lumina și s'ar îmbogăți și, spre a tuturor bine aceasta ar fi!

Cam într'aci pornise în conferința învățătorilor discuția dela care mănecărăm, și ea a fost apoi completată prin propunerea inv. dir. C. Baicu dela școala noastră din Orăștie, care mergea într'acolo, că să se ceară instanțelor competente bisericești, cari pregătesc planurile de învățământ, ca tot pentru a lega tineretul mai tare de carte, să cerce a introduce o reformă și în timpul de prelegere,

reducând lunile de școală dela 9—10, la 6 mult 7, mai numai iarna, (că vara și așa numai cu numele e școala școală, că tot nu o cercetează copii), — și mai bine înmulțind anii de școală obligată până la vârsta de 14—15 ani, prin ce tineretul ar fi mai mult legat de școală până mai aproape de anii fecioriei și cuminenției, — ceea-ce ar fi earăși lucrul practic și ar promova statornicirea științei de carte în popor.

Aflăm foarte vrednice de remarcat aceste idei, — pentru ce le și espunem aci, ca material de discuție și studiu celor competenți.

Părerea unui ziar maghiar

despre

procesul D-lui V. E. Moldovan.

Reproducem aci dintr'un ziar din Cluj următoarele șire, cari contrar celor de până acum, recunosc adevăruri dureroase pentru Maghiari și măgulitoare pentru noi.

Iată ce scrie „Kolosvári F. Ujság” reportând despre procesul d-lui V. E. Moldovan:

„Nu sunt psiholog, dar întrucât pot pătrunde în adâncul sufletelor, cred că nu mă înșel, când afirm, că în decursul pertractării de ieri am recunoscut în ziaristul Vasile Moldovan un idealist fanatic. Un idealist, care iubeste cu patimă pe frații săi Români, care se alișește convulziv de leagănul în care s'a născut, și căruia îi sună mereu în urechi cântecul adormitor al Valachei, care i-a fost doică, și pe care idealismul său îl duce la estremeități, până ce odată se vede față în față cu justiția.

Justiția noastră comite deci o mare greșală, când crede, că aerul pușcăriei va paraliza idealismul din oameni de calibrul lui V. E. Moldovan. Acest om — nu putem să negăm — a stat față în față cu procurorul regesc, înarmat cu armele științei serioase. A învățat mult, a cetit mult, e extraordinar de inteligent — om întreg, care zău câte-odată ne-a pișcat cam aspru pe noi, ziaristii maghiari, izbindu-ne în cap adevăruri foarte crude.

În decursul vorbirii a cetit un articol dintr'un ziar unguresc din Cluj. Bine a făcut, că l'a cetit, a avut dreptate, când l'a recomandat în atenția procurorului, dar n'a avut dreptate, când pe baza acestui articol a taxat pe o formă pe ziaristii maghiari. Asta ne-a revoltat. Ia-o la cunoștință, d-le Moldovan.

Ști d-ta bine, dle Moldovan, că și arborele nobil are mlădițe sălbatice. Ai zis, dle Moldovan, cetind articolul din chestie, că muncitorii presei maghiare sunt prototipurile căpătânelor seci, că sunt domnișori cu capete goale, cari învârtesc condeiul fără nici un colorit de cunoștință serioasă, ca și când oțalul acesta fin, condeiul, ar fi coasă, ori coada sapei, și imediat după asta ne-ai și zdrobit cu concluzia: Ai cetit triumfător acel mizerabil product ziaristic despre care ai afirmat, că e productul spiritual al unui ziarist maghiar.

Dle Moldovan, te înșeli; acel articol nu l'a putut scrie un ziarist maghiar, poate nu meseriaș sau un copil... etc.”

Reproducem aceste șire și notăm, că în decursul discuției ce s'a ivit în presa din Cluj din chestia asta, s'a adevărit, că nu un meseriaș, ci redactorul faptic dela „Kolosvári Hirlap” este pocitul autor.

Primejdia școlilor.

Atacul lui Berzeviczy asupra școlilor noastre.

Noul ministru al școlilor, Dr. Berzeviczy, a ieșit la lumină cu planul său de lege despre reforma învățământului în școlile poporale.

Iată în linii repezi, dar' negre până la dracu, planul lui Berzeviczy, plan trimis și tuturor șefilor confesiunilor din țeară, ca să-l studieze și să-și dea și ei părerea asupra lui.

Noul plan de lege, are un singur scop mare, scris cu roșu, ce isbește ca un ochiu roșu dela tren în mijlocul nopții: că și în școlile poporale din Ungaria toată, limba maghiară (acesta e lămpașul roșu) trebuie să se valideze pe toată linia, cu toată puterea! Limba asta trebuie să ajungă a fi cimentul ori copcia, care să țină la oaltă pe toate popoarele țării (numai de n'ar fi zala de mălaiu ori cimentul de mămăligă!).

Noul plan aduce asprime mare pentru necercetarea școlii.

Să se dea pedepse în bani din greu! Copilul când găta școala, trebuie să aibă cunoștințele de lipsă câte se recer dela un băiat ce găta cu școala, (adecă să aibă acele cunoștințe din vorba ungurească, din altele poate fi bătă! Red. Lib.) că de unde nu, va fi silit a mai sta un an în școală, deși a trecut peste anii obligați! (Ori învăță ungurește ori creapă!).

În școlile confesionale, în cari sunt macar 20 procente elevi unguri, are să se folosească și limba maghiară ca a doua limbă de propunere.

Dacă la o școală confesională se alege învățător care din punct de vedere „de stat” e excepționabil, — apoi ministrul — fără a mai și întreba de confesiunea susținătoare de școală, — denumește el învățător la acea școală pe cine lui îi place!

Dascălii nu vor mai putea avea diplome decât de cele câștigate înaintea unei comisii esaminatoare de stat!

Plata învățătorilor se ridică la 800 coroane, și cuincuenalele de câte 100 cor. Unde nu pot plăti oamenii, pot cere ajutor de stat, dar' de va da statul ajutor cât de cât peste 120 cor. apoi alegerea învățătorului, atarnă dela întărirea ministrului, nu mai mult dela voia poporului!

Ear' dacă la o școală statul dă ajutor de 800 cor. pentru sistemizare de post nou de inv., apoi pe noul învățător îl numește statul. (Adecă unde azi avem prea mulți copii pentru un învățător și din lipsa de jertfă a poporului, nu putem pune și al doilea, de aci încolo ne va sili să punem și al doilea, dar' pe acela îl va numi statul și noul dascăl va fi spionul dascălului nostru și vermele care va roade la rădăcina națională a școlii noastre!)

Organele administrative pot porni cercetare disciplinară contra ori-cărui învățător, care negligă propunerea limbii maghiare, (auzi vorbă! dar astea o poate spune inspectorul ori notarășul ori-când că lui i-să pare că nu se învață destul limba mag-

hiară, deci să fie învățătorul meu pentru asta tras în cercetare de ei?!), îl trag în cercetare și dacă află la el în școală cărți oprite, tipărite ori și numai scrise!, (câte-o poezie frumoasă scrisă, găsită în pulpitul mesei, e deja paiu de-a pune foc școlii!), și dacă are purtare contrară statului.

Dacă la o școală oarecare, învățătorul a fost suspendat pentru vre unul din lucrurile de mai sus, apoi pe noul învățător îl numește ministrul, fără a mai întreba pe autoritatea bisericească de vrea ea ori ba!

Iar dacă la o școală confesională au fost înlăturați doi învățători pentru lucrurile oprite mai sus, apoi ministrul închide de tot acea școală și face școală de stat.

Dacă un dascăl de cei cu ajutor de stat, e luat în cercetare de autoritatea sa bisericească (după- ce d. e. s'a convins că e un șpion ordinar, un stricat, care numai batjocurește școala, și cel mult că învăță pe copii a trâncăni ungurește), — acela nu poate fi lăpădat din slujba sa, decât cu știrea și învoirea ministrului!

Integritatea dela stat să ridică în tot pătrarul de an dela oficiile de dare, cu cuită vidimată de inspectorul regesc de școle.

Învățătorii noi vor depune, nainte de intrarea în slujbă, un jurământ de credință și supunere pe constituția și legile țării.

În preparandiile cu limbă de propunere nemaghiară, să se propune pe viitor limba și literatura maghiară în ungurește, cel puțin în atâtea oare pe săptămână, în câte se propune în preparandiile de stat.

Și alte draconerii.

Frumos viitor ne așteaptă!

Lucruri triste.

— Urmările ațtărilor socialiste. —

În numărul 15 al foii noastre am arătat cum se răsună de amar asupra poporului român învățăturile blăstămate socialiste, propovăduite de niște oameni fără căpătâi, de regulă Jidani.

Făgăduințelor nebune ale acestor scriinți, cari își fac mendrele sub scutul tăcut al administrației, lucru dovedit în mai multe locuri și rînduri, — au să mulțumească veduvelor și copilașii orfani, rămași după zecile de țărani români împușcați pe la spate la Aleșd!

Tot astorfel de ațtători nebuni au să mulțamească și vre-o câteva sate din Bănat și Ungaria trimiteră de miliție pe câte jumătate de an, pe capul lor, să înțelege pe cheltuiala comunelor! Așa ne spune chiar raportului comitelui (fișpanului) comitatului Timiș, Capdebo Grigor, cetit în congregația din urmă.

Acest raport aruncând lumină asupra stărei triste, ce se asemănă cu încă a multor altor ținuturi din patria noastră, credem de bine a-l reproduce aci. Iată părțile de frunte ale lui:

Dela sfîrșitul lunii Februarie zice comitele, am întreprins o călătorie de studiu prin ținuturile Timiș—Cubinului și al Bisericeii-Albe, ca venind în atingere nemijlocită cu poporul, să-i ascult plângerile și să-i ascult de ce țin la socialismul agrar.

După o călătorie de o săptămână am trebuit să ajung la încredințarea că oamenii aceștia nu au nici idee despre ce este socialismul, ci se lasă numai ațîțiați de niște speculanți fără Dumnezeu. La răspunderea nemulțumirii ajută în măsură mare foile socialiste „Narodni Rees“ (sârbă), „Votul Poporului“, „Adevărul“ (române), „Volkville“ (germană) cât și foile volante socialiste aduse cu duimul din Serbia mărginașe, dintre cari unele sunt îndreptate contra capetelor încoronate.

Ațîțitorii socialiști au făcut poporul să creadă că este o isbândă a lor că în anul 1903 nu s'au strîns dările și n'au luat feciorii la cătane! Și așa poporul i-a urmat orbiș, în buna nădejde, că prin ținare laolaltă vor ajunge și alte isbânzi!

Mișcarea s'a lătit tot mai tare și cererile li-s'au mărit și au devenit tot mai îndrăznețe!

Programul nebun al socialiștilor din cercurile Timiș-Cubin și Biserica-Albă, se poate reda în următoarele: 1. Ei cer restituirea graniței militare și despărțire de Ungaria! 2. Desființarea limbii maghiare din administrație și judecătoria, precum și din școală. 3. Desființarea tuturor oficiilor. 4. Să se dea gratuit administrația și judecățile de cătră primării comunale și în limba poporului. 5. Luarea averilor bisericesti și încetarea plății aruncurilor bisericești. 6. Desființarea serviciului militar. 7. Reforma de dare așa că numai cel-ace are avere mai mare de 1400 coroane să fie obligat să plătească dare! 8. Pescuitul, vînatul, sîmînarea tîbăcului și arderea vinarsului să fie slobodă ori-și-cari!

Direcțiunea și ținta acestei mișcări socialiste se deosebesc deci de a celorlalte din celelalte părți ale Ungariei și de oare-cee îndreptată și contra întregității statului, autoritățile comitatense au luat măsurile cele mai aspre pentru de a împedece lățirea acestei mișcări și pentru ca să incunjure oare-care mișcări serioase.

Măsurile luate de comitatul numit sunt:

1. În comuna Bavanîște au fost trimise 2 companii de infanterie, ear' în Gálya și Deliblat câte o companie, pe câte un jumătate de an, pe cheltuiala comunei!

FOIȚA

Primăvară.

A venit o rază
Și sărutând pământul,
I-a șoptit încet:
Deșteaptă-te!
„Eu sunt crainicul Primăverei,
„Eu sunt prevestnicul
„Doamnei nemărginirilor
„Zariștei vinete!“
Și s'a făcut minune:
Mai întâiu s'a trezit părăul
Ș'a început să îngâne o doină,
De dragul doinei s'au deșteptat
Răchițele toate de-alungu-i pe maluri
Ș'au început să-și freamăte crengile
Pline de muguri...
Și s'a trezit apoi lunca
Și s'a umplut de-odată
De fluturi, de flori, de cântec și de
[miresme...]
Și s'au deșteptat apoi culmile verzi
Și s'a umplut de-odată pământul întreg
De riset, de chicot și de veselie!
Și mai pe urmă s'a deșteptat pădurea
Și s'a îmbrăcat cu haina nouă,
De sîrbătoare,
Ear' în mijloc de codru,
Pe-o ramură verde,
A început să cânte
Privighitoarea...

„Tu ești, tu ești
„Stăpână!
„Tu ești,
„Primăvara,

2. În Timiș-Cubin se va așeza un batalion de infanterie, care rămâne înquartirată pe la oameni, până se va zidi acolo și o casarmă corăspunzătoare!

3. Gendarmeria a fost înmulțită și numărul ei asemenea urcat.

4. Foile socialiste au fost confiscate și

5. Ațîțitorii socialiști espulsați și pedepsiți!

Asupra acestui comunicat precum și asupra așa numitei „chestiuni socialiste“ la poporul nostru, vom reveni.

Budgetul statului.

În ședința dela 10 Maiu a dietei — a prezentat ministrul de finanțe Lukács László — preliminarul sau budgetul anului acestuia.

În ori-ce casă cu rînduială — capul casei își face preliminarul — adică socoata venitelor și a cheltuelilor, la care se așteaptă — înainte de începerea anului. În casa țerii noastre se vede că rînduiala nu e aflătoare la vreme, — căci guvernul prin ministrul de finanțe abia acum când acuși o jumătate a anului e trecută — vine și presintă budgetul anului acesta.

Și așa cum este — budgetul prezentat e o vie dovadă, că țara se susține cu pierdere — cu deficit. Adecă: se cheltuie cu mult mai mult decît sunt venitele. Adevărat, că pe hîrtie — budgetul se încheie cu un plus de 56 mii coroane (adecă atît ar rămănea în casa statului după-ce încasând toate venitele ar plăti toate cheltuelile).

N'ar fi rău de tot să fie așa!

Dar' de fapt e mult mai rău — căci statul a intrat deja în ogașă, din care numai cu datorii poate să se țină — până nu știm când.

Peste tot budgetul anului acesta prevede înmulțirea cheltuelilor cu peste 106 mil. coroane.

Ca să nu se vadă de-odată mâța din sac, ministrul de finanțe, cu

„Doamna nemărginirilor
„Zariștei vinete!“

S'a venit un flutur,
Lunecînd pe-o rază,
Un flutur albastru
Și mi-a șoptit:
„Vino, vino
„În mijloc de codru
„Te-așteaptă covorul cel moale de
[mușchi,

„Te-așteaptă isvorul și freamătul frunzei
„Și vîntul,
„Te chiamă privighitoarea...“
Și m'am dus, că nu știam ce fac,
Ăiurit adîncindu-mă 'n crîng
Ș'am ajuns la isvorul din mijloc de
[codru

S'am început să plîng
Udînd cu lacrimi calde
Covorul de mușchi —
S'a trăsărit de-odată pădurea
S'a amuțit de-odată,
Și i'a 'ncetat
Și risul și cântul și veselia —
Și s'a pus de-odată să plîngă
Și vîntul și frunza,
Și s'a pus de-odată plîngînd să sus-
[pine isvorul

Și de-asupra noastră pe ramura verde
A 'nceput de-odată,
Plîngînd să cânte
Privighitoarea...

Și m'a 'ntrebat isvorul:
„De ce plîngi
„Și de ce-ți-e galbănă fața?!“
Și m'a 'ntrebat pădurea:
„De ce plîngi
„Și ochii de ce-ți sunt căzuți în
[orbite?!“

Și m'a 'ntrebat adierea:
„De ce plîngi

o sdravănă rafinerie scoate, că și venitele țerii cresc cu tocmai 106 milioane coroane. Dar' știți cum?

Di ministru pune între venite cele 75 milioane ce le folosește pe clădiri și alte investiții — dar' nu spune că aceste milioane sunt luate cu imprumutul!

Și apoi, drept mîngăiere în locul scărițării dării, după-cum promis'a guvernul, ministrul de finanțe spune că au urcat darea pentru cassa bolnavilor dela 3% la 5%!

În colo budgetul întreg prevede:

Venite în total de:
1 miliard 190 milioane 681 mii 945 coroane
Cheltueli:

1 miliard 190 milioane 84 mii 621 coroane
Ar fi dar pe hîrtie un plus de:
597 mii 324 coroane.

Dar' numai pe hîrtie e plusul acesta — căci de fapt țara se susține cu pierdere, respective cu imprumuturi.

În alt număr pe larg.

V. C. O.

În legătură cu articolul de mai sus amintim că și ziarul unguresc catolic „Alkotmány“ constată același lucru, că adecă la noi la facerea budgetelor se imbată rău lumea cu apă rece.

S'a dus veste și poveste în lume, că starea materială și financiară a Ungariei ar fi stînd bine de tot, că aci venitele copîr cheltuelile cu pace, ba mai și rămăne ceva pe de-asupra. Așa i-au dus vestea jidovii speculanți ca să poată vinde mai ușor și mai bine hîrțile de preț de pe piețele ungurești. (Vezi, drept ilustrare, articolul nostru „Treboare“ din Nr. 16 a. c.).

Acum fiind la ordinea zilei în dietă budgetul statului pe 1904. ziarul catolic „Alkotmány“ a vîrît puțin degetele printre cifrele budgetului, le-a scormonit puțin și apoi spune lumi și țerii, că domni ministri îi acuncă curat nisip în ochi, când arată că budgetul s'ar încheia cu un prisos ori cât de mic! Din potrivă el, așa cum ei îl aduc nainte, o s'încheie cu o pierdere de aproape o sută de milioane, pe cari însă ei le acoper prin

„Și inima ta de ce e cuprinsă de jale?!“
Și numai privighitoarea
Cînta, cînta
Pe ramura verde,
Plîngînd...

Nu știu, nu știu,
Nu mă 'ntrebați,
Că nu v'o pot spune —
Mă știe
Privighitoarea...

Departa de-aci, departe,
Sub codrii Vlădesei,
Este un sat,
Ascuns între munți,
Cum la sinul mamei
S'ascunde copilul —
Și'n mijlocul satului
E o grădină, mare, domnească,
De jur împrejur ocolită cu zid
Și'n mijlocul ei stă o casă,
Albă, frumoasă,
Și naintea ferestrei s'nalța un ulm,
Pletos și cu frunza rotată —
Ș'acolo, în casa aceea șade o fată
Frumoasă, ca visul,
Cu fața albă, ca zorile dalbe,
Cu părul negru, ca mezul de noapte,
Cu ochii adânci, nepătrunși,
Ca taina, care m'arde
Și mi chinue sufletul...
S'a venit o rază
S'a pătruns printre mugurii ulmului
S'a bătut la fereastră —
Și fata aceea frumoasă ca visul,
A deschis fereastra
Și s'a umplut de-odată,
Pământul întreg,
De soare și de lumină...
Și fata aceea albă, nespus de frumoasă,
S'apune la piano și cîntă,
Cîntă,

siretenie de grupare a cifrelor, ca ochiul necercetător să creadă că rămăne încă și prisos!

Arată anume ziarul catolic, că punerea la venite a sumei de 96.950.378 coroane preleimate sub titlul „imprumut“ ce va trebui să se iee pentru acoperirea cheltuelilor de investițiuni și „venite din imprumuturile în sarcina singuraticelor resorturi“, e ceva imposibil, căci imprumutul ce are să se iee pentru acoperirea cheltuelilor cutari nu poate fi pus în budget la „venite“. Se știe doar, că o bună parte a sumei băgate în investițiuni, nici ca capital nu se reîntoarce, pe când datoria de stat crește, ba perzându-se și camelele, rezultă pentru erar o statornică pierdere de camete. Din acest motiv zice „Alk.“, imprumutul preliminar a se lua pentru acoperirea cheltuelilor de investițiuni trebuie șters dintre venite! Astfel apoi suma de aproape 97 milioane cade din partea de venite a cântarului, și dacă luăm în considerare că budgetul e prezentat de ministru cu un prisos de 597.324 coroane, atunci în realitate el se încheie cu o pierdere de 96 milioane!

Și ziarul catolic vede limpede lucrurile!

PAGINI TRISTE.

Volnicia guvernelor ungurești față cu preoțimea gr-cat română, și față cu școalele noastre peste tot!

Zilele de 11 și 12 Maiu n. au fost zile de grele și serioase desbareri pentru fruntașii bisericești gr-cat, române, adunați la Blaj în Sinod mixt (preoți și mireni). S'au arătat adecă foarte multe nemulțumiri în sinul preoțimii gr-cat. române față cu felul mai mult decît mașter, în care guvernul din Pesta tractează pe această preoțime prin așa numitul „ajutor de stat“. Nu stau materialicește bine nici frații gr-cat. Preoțimea lor luptă cu lipsuri materiale, ca și cea gr-orientală. Greco-orientalilor însă li-s'au regulat salariile prin întregiri mult-puțin stabile dela stat, pe cari le primesc regulat, de 2 ori pe an, din mâinile superiorilor lor bisericești, fără a fi siliți să vină în vre-o atingere umilitoare cu persoane ori organe streine.

Frumos cum ea numai știe să cânte,
O doină
Veche, veche, duioasă...
O știu, o simt, o aud,
O vîd...
Și pe albele clape un picur de lacrimă,
O singură lacrimă...
Și numai fata aceea frumoasă ca
[visul,
Cu fața albă, ca zorile dalbe,
Cu părul negru, ca mezul de noapte
Și cu ochii adânci, nepătrunși,
O știe a avea
Taina care m'arde,
Și poate 'ntelege a avea rostul durerii,
Care me mistue...
Și numai fata aceea
Mă știe,
De ce plîng?!...
1904. Victor Bontescu.

MIGUEL

de P. Luis Coloma.

(Urmare.)

Aici în noul cerc de oameni, unde mai totdeauna sta față în față cu ființe mai presus decît el, și unde persoana lui avea o rolă mai de jos, Miguel simțea un fel de incurcăle ce îl supăra, și nu se știa felos de privilegiu, ca alții, spre a se afla, nu avea destulă hotărîre, ca toți cei mulți cari intră pentru întâia-dată în societate. Una din acele mici întemplări cari lasă urme asupra caracterului simțitor, ba de multe-ori sunt hotărîtoare

Nu așa preoțimea gr-catolică. Ea a fost lăsată pradă la două tabere tari: și dsmănease ei:

1., Puternicei biserici romano-catoice maghiare, care avînd averi mari, vrea să-și reguleze neatârător de stat, congrua preoților săi (și o va și ajunge aproape în măsura în care și-o dorește), — dar care tare și-a pus ochii pe preoțimea română gr-catolică, și ar vrea să și-o subjuge sieși, regulînd și congrua preoților români gr-catolici în șir cu a romano-catolicilor unguri, dar în schimb atacînd până în temelii neatârarea națională pe care azi biserica română gr-cat., o are prînte celelalte biserici catolice din țeară. Sunt ani și ani decînd suntem martori la zvîrcolirile papistașe ungurești de a pune mîna pe biserica gr-cat. română, și la zbaterele eroice, ce conducătorii acesteia le opun, nevrînd să se lase prinși în ghilțul ce le-ar sugruma și neatârarea și naționalitatea bisericești lor, —

2., Afară de aceasta sunt espuși volniciei fără margini a guvernului unguresc, care fiindcă această preoțime se numește și ea „catolică“ de rit grecesc, a zis: ție dară nu-ți regulez congrua în șir cu greco-orientalilor și reformaților, ci vei aștepta până să va regula a catolicilor, iar până atunci voui da eu cât voui vrea și cui voui vrea la preoții tei an de an ajutor.

Consistoarele aștern an de an lista celor vrednici a primi ajutorul. Guvernul însă, luînd știri prin spionii săi politici, solgăbirae, despre „patriotismul“ preoților, pe unii sîraci, dar cinstiți și ca Români, îi șterge de tot din listă, unora slabi de finger le dă de 4 ori cât a propus consistorul, — etc., și așa produce o prea dreaptă amarăciune și o păcătoasă vînațoare de suflete între preoții numiți.

Pentru a cerca lecuirea acestor două rele, s'a adunat sinodul din săptămîna trecută la Blaj. I. P. S. Sa Metropolitul Mihályi, ca și toți sftenicii sei și membri sinodului, vre-o 60, erau plini de griji și măchnire, pentru zilele triste ce brebue să treacă biserica lor.

S'a luat hotărîrea așa:

„Inalt P. S. Sa Metropolitul să facă recercările de lipsă la guvernul țerii, și, dacă va fi de lipsă chiar la Maestatea Sa Monarchul, pentru-ca întregirea sa-

întru a ațrăge pe om din drumul adevărului și să-l seducă, să-l porneaască spre stricăciune, l-a ajuns și pe Miguel. Scurs după sosirea lui în Sevilla, se duse la o rudă apropiată a tatălui-seu, care era o vîduvă principesă mai în etate, spre a-și face înțaiia lui vîzută.

Aici fu primit cu acea căldură plină de dragoste și pvenire, ce numai la persoane cu inimă și suflet nobil poți afla. Spre marea lui uimire, abia la puține minute după sosirea lui, sala se umplu de dame și d-ni, cari veneau spre a felicita pe mult iubita principesă, de ziua numelui ei.

Nesigur între dorința de a se retrage, și sfiit de atâtea priviri într'o societate așa de aleasă și strălucită, Miguel nu avu curagiul de a se recomanda și de-a pleca, și astfel rămase o oră după alta aici.

Intr'aceea sosi timpul mesei, și principesa zise cu un suris amicabil cătră sfticiosul ei nepot:

„Așa Miguel, că stai cu noi la masă?“

Tinărul roși ca racul, se închină adînc, și merse și el împreună cu ceialalți oaspeți în prînzitor.

După scularea dela masă, veniră tot mai mulți oaspeți noi, încît își venea să crezi că toată lumea aleasă din Sevilla, își dăduse aici întîlnire.

Miguel era pe-aci să despereze, căci el nu știu să afle privilegiul potri-

larelor preoțimii să se facă și preoților gr.-catolici români din visteria țerii (cum se face celor gr.-orientali. Și deci că nu se mai aștepte regularea conguei catolicilor, cu cari gr.-catolicii români cu drept cuvânt nu se doresc în o oală administrativă).

Sinodul s'a declarat în permanență și își va urma ședințele și debaterile începute acum, cel mult în Septembrie a acestui an, când se va raporta și despre sfârșitul încercărilor la guvern și se vor lua hotărârile mai departe.

Se știe apoi că sabia lui Damocle atârână tot mai aproape asupra capului școalelor noastre populare, Noul ministru al învățământului țerii, Berzeviczy, vrea să le facă sfârșitul.

Sinodul din Sibiu a hotărât ca capii bisericii gr.-or., în fața acestor mari primejdii, să iee toate măsurile posibile de apărare, să se întrepună la guvern și la Maestatea Sa, cât pot pentru apărarea acestor nouă atât de scumpe așezăminte.

Același lucru l'au făcut acum și frații gr.-catolici. Sinodul lor dela Blaj a hotărât și el așa :

I. P. S. Sa Metropolitul, să facă, împreună cu Episcopii săi sufragani, de cu bună vreme demersuri la guvern, pentru a se preîntâmpina și zădărnici împlinirea planurilor ministrului de instrucție față cu școalele populare confesionale, planuri depuse în reforma legii școlare nouă ce se pregătește!

Și așa vom avea măreața vedenie o vede pe toți arhieriei români ridicându-se din cele șapte tronuri ale lor și luându-și cărțile în mâni, să bată cu ele la ușa ministrului, cerându-i să nu se atingă cu mâna atât de ucigașă și păcătoasă, de sfințele așezăminte ale sermanului nostru popor: de școale!

Că cuvântul Lor va afla răsunet în inima impetrită a ministrului, ori nu, ne vor arăta zilele cele mai apropiate. Și până atunci însă ghiată ni se așează pe inimă, — căci vorbind despre aceste zbateri ale frunțașilor bisericilor noastre naționale, — scriem pagini triste din sbuciumata viață a poporului nostru.

vit pentru a se putea retrage, deși ar fi făcut-o din toată inima, și astfel trecu timpul într-o strimtoare mare pentru el, până noaptea la 11 ore! Atunci se servi thea; Principesa ca femeie pățită ghiță starea lui chinuitoare, deci se apropie de nou de el, și zimbând dulce îi zise în tonul cel prietenos: „Mi-ai face o deosebită bucurie când ai lua cu noi și o ciașcă de thea“.

Miguel mai cu drag s'ar fi cufundat undeva într-o adâncime, — dar fiindcă aceasta nu se putea, primi thea cu mulțumită.

În acest timp începu a ploua tare Oaspeții plecară toți pe rând cu trăsurile lor, — și fiindcă Miguel încă tot nu aflase cuvântul potrivit spre a se depărta și el, rămasă singur față în față cu principesa care abia se mai putea stăpâni să nu isbucnească într'un ris cu hohot, văzând fața zăpăcită a băiatului.

În sfârșit începu el a bombăni nescari frase de scuză, dar' atunci venerabila matronă nu se mai putu reține, și începu a-i zice într'un ris limpede și delicat: La nici un cas nu m'aș putea învoi, și nici nu ți-aș permite să te depărtezi acuma, Miguel! E deja miezul nopții; ploaia curge în torenți, d-ta ești în Sevilla încă necunoscut, locuința îți va fi departe de aici, trăsura la acest timp e peste putință de a afla, deci nu-ți rămâne alta — decât să rămâni la

Băi populare.

Băi populare? Ce Doamne o mai fi și asta? se va întreba mirat cetitorul nostru din popor, care știe una și bună, că multe de toate iscodesc domniile sub cuvânt că fac cutare și cutare lucru nou pentru popot, dar de fapt îl fac pentru sine, ca să tragă creștărușii dela bietul popor.

Și dacă la noi ar fi vorba că se mai introduce ceva nou „pentru“ popor, de sigur că și noi am cădea deloc în bănuiala pățitorilor oameni din popor, — dar despre înființarea băilor populare (scalde pentru popor) nu e vorba în țara noastră, ci în liberul regat al fraților noștri din România.

Acolo guvernele țerii, sânge din sângele poporului, și oase din oasele lui, fac multe înori pentru popor, dar acelea sunt într'adevăr pentru popor, și nu numai vorbă frumos sunătoare ca sub ea se se poate stoarce poporul. E vorbă acum să se introducă în țara întregă băi (scalzi) populare. S'a făcut un plan și o schiță, după care înființarea și instalarea unei băi, n'ar costa decât 800 Lei (vre-o 700 coroane) într'un sat. Și ai avea un așezământ de cel mai mare folos pentru sănătatea poporului. În acele băi, cu puțin material de ars (lemn ori cărbune), s'ar încălzi apă în vase de scaldă și fiecare țeran s'ar putea scâlda iarna și vara, în apă caldă, pentru neînsemnata taxă de 5 bani (5 fileri)!

Acei cari știu de uriaș folos este pentru sănătate, ca omul să se scalde cât de des, dar cel puțin odată pe săptămână, spălându-și bine bine tot trupul, ca să se curețe sudorile sleite pe piele cari astupă porii (resuflătorii) peiei, — aceia ved îndată, că guvernul român face un lucru din cele mai binecuvântate pentru poporul țerii sale, aducându-l în fericita stare de a putea avea pentru 5 bănuți o scaldă caldă!

Pe noi Români din Ungaria, guvernele ne-ar scâlda de-ar putea, în zmoală ferbinte, nu se mai aibă

mine, și să te împaci cu ideea de a dormi aici, de nu voiești să mă superi serios“.

Miguel era la culmea desnădăjduirii, dar' vezi, pământul nu voia se se despice spre a-l înghiți, și nici puțință de a sări și a fugi prin giurul vre-unei ferestri nu avea fiindcă: gentila principesă atât pe temeiul pelerii ei ca argintul, cât și ca apropiată rudă a tatălui lui, se apropie de sfiosul băiat de 18 ani, îi prinse cu gingășie mâna pe care el o răzămă de brațul ei de matroană, și porni cu el spre odaia singurului ei fiu care petrecea pe acel timp în Italia.

Miguel aruncă pălăria pe un fotoliu, hainele pe altul, — pe urmă se aruncă în patul alb ca zăpada ca un copil ce ajunge a fi încuiat ca pe deapsă. În dimineața zilei următoare veni un servitor spre a-l vesti că principesa îl așteaptă în capela curții la rugăciunea de dimineață, și-l invită totodată și la dejun.

Sermanul Miguel ascultă rugăciunea cu puțină evlavie, mănca dejunul cu și mai puțin apetit și în sfârșit alergă, ca alungat de niște duhuri rele, pe treptele de marmoră în jos, — trepte pe care le suise spre a-și face o datorință de 10 minute și unde contra voinței lui petrecu 24 de ore!

La poartă îl aștepta o uimire nouă;

și astfel de gingașe îngrijiri de sănătatea noastră.

Rămâne însă la vrednicia conducătorilor poporului din partea locului, ca cel puțin în comune cu bunăstare, să încerce și la noi a introduce scâlzile calde iarna, că vara tot se mai scaldă ei oameni cât pot. Căci e de neprețuit folos pentru vânoșia fizică a poporului.

NOUȚĂȚI

Noul vicișpan. Mercuri (18 Maiu) s'a ținut congregația dela Deva, așteptată cu mare încordare în tot comitatul. A fost ea însăși încordată. Din cei 500 membri, peste 400 erau de față, — lucru rar de pomenit a-cesta. Deja din presară sosiseră mulți. Dimineața s'au dat cele din urmă încercări de „cucerire“ din partea celor două partide a candidaților de vicișpan. Oamenii lui Török tot nădăjduiau. Pe la orele 8 au intrat pe drumul Hunedoarei 26 trăsuri de-odată (cu 53 membri de congregație și vre-o 7 nemembri); erau Orăștienii. Când i-au văzut și s'a știut că sunt toți pentru Pogány, soartea luptei se socotea deja hotărâtă. Așa a și fost. La alegerea de vicișpan Bela Pogány a câpătat 221 voturi față de 137 ale lui Török. Cu Török a votat numai oamenii administrației și cei atârnatii de ceva interese, cu Pogány mulțimea celor independenți. Noul vicișpan mulțumind pentru alegere, a declarat că vrea să fie drept și legal și că va urmări buna înțelegere și buna împreună viațire între naționalitățile comitatului, iar mai mult de atâta nici nu așteaptă dela dsa nimenea, nici nu îi cere nimenea. De va reuși a ține în mână cumpăna dreptății și a legalității, în activitatea sa, își va câștiga tot mai mult stima și aprecierea publicului comitatului și se va dovedi vrednic de popularul nume al familiei Pogány-eștilor, cari, ca fișpani și înalți funcționari publici, au lăsat după sine bunul nume de oameni drepti și neasupritori, calități pierdute azi aproape cu totul din prea mulți funcționari publici la noi.

Meseriașii români din Orăștie se pregătesc pentru Rusale cu o nouă producțiune teatrală, împreună cu dans,

principesa dase poruncă ca nepotul ei să fie dus cu calea ei cea de sticlă și astfel vrând-nevrând fu silit a se supune.

După această întâmplare sdrobiitoare, — precum o numi el — de care ori-cine altul în locul lui ar fi ris un ris strașnic, și mai mult nimic, dar' Miguel se simți neplăcut atins, până la estrem! El credea a fi ajuns ridicol pentru întregul oraș Sevilla, — fiindcă și el ca toți cei-ce intră pentru întâiaș-dată în lume și în societăți cred, și sunt orbiți de gândul, că ochii tuturor stau înțintă tot la ei.

Acest cuget îl chinu întru atâta încât se hotărî a întoarce spatele acestei societăți de aristocrație, — căreia aparținea și el și prin a cărei ramuri a se pierde s'ar putea ușor, dar' a se înjosi nici-când.

Deci nu peste mult îl reafliăm în alte cercuri de oameni în al cărui mijloc domnia el, prin duhul seu ușurat și liberal, și mai pe sus de toate prin punga lui îndesată de aur și argint!

Astfel în decursul semestrului întâiu, Miguel era unul dintre cei dinții și cei din urmă oaspeți a cafenelelor, eară în semestrul al doilea cu drept cuvânt putea fi privit ca un adevărat „Bumler“ ruinat!

(Va urma).

jucându-se de tineri sodali și dșoare, piesele „Sărăcie lucie“ și „Vlăduțul mamii“, iar după teatru „Căluserul și bătuta“.

3/16 Mai la Cluj. Ca în toți anii, așa și în anul acesta studenții universitari au aranjat o serată literară spre sărbătorirea zilei memorabile de 3/15 Mai 1848. O serată reușită.

S'a vorbit despre Mihail Eminescu, accentuându-se idealismul național al lui pe baza poeziilor și a vieții sale.

Ceeace însă a stat mai în strînsă legătură cu 3/15 Mai, a fost declamarea poeziei „Stejarul dela Cebea“ de V. E. Moldovan. Ne-a tremsus cu gândul la trecutul nostru dinastic, pentru noi aproape fatal.

„Ce ți-am greșit noi oare, mărite Impărate Că vremea trece, trece, dar munții stau pe loc! Și-adăpostesc într'nșii un neam fără noroc“.

Poezia s'a declamat cu sentiment artistic de cunoscutul declamator Ioan Petra. Tot în legătură cu 3/15 Mai a fost și declamarea reușită a poeziei „Un cântec barbar“ de stud. fil. Se-dean.

Disertațiunile au fost la nivelul științific. Prima a fost „Mihail Eminescu“ ținută de stud. inv. V. M. Muntean. Pentru deslegarea sfârșitului duios al acestui poet a adus și o cauză nouă a nume educațiunea religioasă a lui Eminescu din casa părintească educațiune care s'a alterat prin felul studiilor filozofice a poetului.

A 2-a disertație a fost „Eminescu ca artist, ținută de stud. inv. Gh. Pop, lucrată cu cunoștință profundă de cauză și cu aparat științific.

A ridicat mult nivelul seratei Duetul muzical a fraților Cenariu, cari în urma aplauselor au trebuit să zică și o doină, ear doinele frumoase, pe cari le-a cântat stud. univ. Curtea, ne-au trnsus cu gândul la viața patriarhală, senină a păstorilor români. Publicul din Cluj a arătat deosebit interes față de serata aceasta. Au fost și Domnișoare multe.

Protonotar comitatens, în locul dlui Pogány, ales vicișpan, a fost ales de congregația de Mercuri dl Csulai, prim pretorul Deveii.

Era să se facă și alegerea de protopretor la Deva, în locul dlui Csulai, dar dl fișpan, văzând că azi alegerile nu prea ies pe placul dsale, — n'a voit să mai țină și această alegere. Căci, se spune, dacă n'a putut scoate pe Török de vicișpan, îl va aduce cel puțin de primpretor în centru, în Deva, și fiindcă în cogregația asta cădea la sigur și acest plan, — a amânat întregirea postului pe toamnă.

Ajutorul votat bisericii gr.-cat din Cugir din partea comunei, în sumă de 22.000 cor. pentru a-și renoi temeinic biserica, — a fost în urmă întărit și de comitat, în congregația de Mercuri.

O interpelare însemnată a făcut dl Dr. A. Vlad în congregația de Mercuri, arătând vicișpanului că:

1.) în comitat în cele mai multe locuri „alegătorii după fumuri“ nu sunt aleși prin sate de cătră toți alegătorii comunali, cum prescrie legea, ci de reprezentanța comunală, ori nici de ea, ci simplu îi numesc notarii pe care vreau ei;

2.) în publicațiunea oficială dată de comitat despre rectificarea listelor electorale, s'a scris greșit, că reclamațiile contra listelor se pot face din 5-15 Maiu, deci 10 zile, că legea prescrie 15 zile, deci după lege era din 5-20 Maiu, și așa și observările la reclamări se pot da până în 30 Maiu, nu numai până în 25. — Întrebă pe vicișpanul, ce are de gând să facă în aceste chestii ce ating drepturi însemnate ale cetățenilor?

Nonl vicișpan a dat răspuns deplin mulțumitor, că va da îndrumări aspre, ca în viitor alegerea alegătorilor după fumuri, să se facă așa cum prescrie legea, — iar greșala din publicațiunea va lua măsuri să se rectifice îndată, dându-se știre notarilor să țina încă listele și reclamațiile la ei până în 30 Maiu primind observațiile ce ar veni și după 25 Maiu, împlinind prin asta cerința legii.

Di Dr Vlad a luat răspunsul la cunoștință.

Teatru german de sub direcțiunea dlui Leo Bauer din Sibiu, e oaspele orașului nostru. A dat deja 7 reprezentățiuni: comedii, tragedii, pose, fiind aproape la toate, bine cercetat. Trupa dlui Bauer se bucură de frumos renume, joacă foarte bine, și totdeauna piese distinse, între cari unele nouă.

Azi, Sâmbătă, se va juca admirabila dramă „Das grosse Licht“ de Felix Filippi. Va mai sta vre-o săptămână, jucând aproape în fiecare seară.

DI I. C. Iuga, student univ. (de prezent în Deva) a dat de gol pe niște jidănași unguri, cari traduc câte-o poezie frumoasă românească și o presintă Ungurilor ca originalială a lor cu melodia română cu tot! Domnișorii respectivi sunt Rény Károly și Rudnyanszky Gyula, cari au plagiat din Șerbănescu pe Unde ești, unde ești.? cu melodie cu tot.

Jidănașul strins cu ușa face gură și ci-că va face proces de... calumnie dlui Juga. Numai de-a avea curagiu, că plagierea e foarte evidentă și în melodie.

Fostul notar al Șoimușului

Adam Lazar, își lovisă anul trecut servitorul așa de rău în cap, că nu peste mult a murit. Tras în judecată, notarul spunea că servitorul a vrut să-l lovească cu un furcui de fer și el numai s'a apărât. Tribunalul însă, în 19 Maiu a judecat pe acusat la doi ani temniță grea.

Lupte cu tauri, la Pesta. Peste 2 săptămâni vine la Pesta o societate de luptători cu tauri din Spania. Sunt vestite luptele acestea spaniole, unde luptătorul trebuie să omoare taurul în luptă liberă, că de nu îl omoară acela pe el.

Războiul.

Ziarul „St. Petersburger Zeitung“ din Petersburg vorbind despre războiul cu Japonezi, scrie printre altele:

„Zilele cele mai apropiate nu ne vor mai aduce știri de ciocniri (mărunte), ci de lupte mai mari, vom avea a fi martori la întâmplări sângeroase, cari vor decurge în așa un chip ca și care de când e neam omenesc în lume, nu s'a mai văzut!

„Războiul greco-turcesc, cel spaniol-american, nu se poate asemăna nici privitor la puterile puse în lucrare, nici cu privire la mărimea problemei sale, cu războiul acesta asiatic. Războiul propriu, războiul cel mare, încă abia acum se începe. Și prietiniții păcii generale, cei-ce se însuflețesc pentru pace, cu inimă intristată vor trebui să vadă, că în viața popoarelor tot mai sunt astfel de interese și controverse, cari numai cu sânge și cu fer se pot rezolva.

După acestea ziarul muscălesc descriind felul cum luptă iaponezii, și îndeosebi îndrăznețea lor umblare cu corăbiile de nimicare prin exploziune a corăbiilor inimice, — se arată plin de admirațiune pentru soldații

iaponezi, cari merg în cele mai mari primejdii, cu o grozavă desprețuire a morții!

„Și la cel din urmă atac al lor cu torpiloarele cu aprinzătoare explozive zice „St. P. Ztg.” ca și la cel dintâi, iaponezii au dovedit un grozav dispreț de moarte! Soldații torpiloarelor s'au hotărât să moară, fără părere de rău de viață, și cea mai mare parte din ei s'au și potopit, și totuși cu grămadă se înștiințează de bunăvoie la acest lucru primejdios!

„Ofițerul care a condus întâiul atac cu torpiloarele, numai cu greu și-a scăpat viața, și a trecut și prin un al doilea atac, și tot a cerut generalului său să-l lase ca tot el să conducă și al treilea primejdios atac. Când admiralul i-a zis, că el a făcut destul, să lase acum și pe altul să-și arate curagiul, el a declarat că tot mai prin faptele lui de până acum și-a câștigat drept, ca munca de el începută, să fie lăsată să o termine! Atunci l-au numit tot pe el comandant al atacului cu torpiloare și l-a și condus cu bine, dar n'apoi nu s'a mai întors, că s'a potopit și el!

„Mulți ofițeri iaponezi se omoară înșiși decât să se lase cadă de vii în prinoare rusească, căci la iaponezi se ține de o mare necinstire pe familia întreagă, ca cineva să cadă prins în mâna dușmanului. E această credință foarte viuă mai ales la familiile ce se trag din vechi familii de ofițeri.

„Guvernul iaponez, deși apreciază îndemnul lor, nu mai aprobă aceste ucideri de sine, și e vorbă că însuși Impăratul lor se întrevede, oprind uciderea de sine, căci prea se perd mulți ofițeri cari i-ar putea face țării încă bune servicii mai târziu.”

Din descrierea aceasta a însuși ziarului rusesc, reese, că Muscalii stau de astă-dată față în față cu un inamic primejdios și curajos, la care fiecare ofițer își jertfește viața fără nici o clipă de trăgănare, dacă crede că prin aceea aduce cât de cât folos ori cinstire armatei din care face parte, — și ca să dea prin asta pildă de curaj și de ne-frică de moarte soldaților tuturor.

Știrile mai două de pe câmpul de luptă spun, că frumosul port de mare Dalni, din sus de Port-Arthur, port care a costat pe Rusia multe-multe milioane, este astăzi o ruină! Rușii ziseseră așa: Port-Arthurul se rămână port de rezboiu, întărit ca ne-altele, cât să nu poată fi cuprins de nici o putere de corăbii, — ear' Dalni să fie port pentru încarcerarea și descărcarea corăbiilor de negoț. Și pe amândouă le-au lucrat minunat! Dalni era așa lucrat, că trenurile veneau până pe marginea țermului și mărfurile se treceau din vagoane de-adreptul pe corabie, ca în cele mai moderne porturi europene!

Și acum, de frică că o să cadă așa pe de-a întregul în mâna iaponezilor, Rușii au pus dinamită sub toți țermurii cei scumpi și au dărâmat mândrul port, de nu mai e azi peatră pe peatră la locul său în el! Tot e zdrobit, darimat în mare! Și acum, după-ce locuitorii orașului vor fi fugit din el, spun că așa ruinează și orașul întreg! Parcă s'ar pregăti de retragere pe vecie de pe acei țermi!

— Mai nou aflăm că Japonezii au cuprins deja orașul Dalni!

Japonezii au descălecat deja și a treia armată mare (de vre-o 70.000) pe țermii Mandcuriei, și

cu trei armate înaintează pe 3 drumuri spre orașul Liaojang, în susul Port-Arthurului spre Mukden. Aci, la Liaojang e vorbă că stau trupele rusești adunate și întărite tare de luptă și aci se va da a doua luptă mare, crâncenă și turbată, între cei doi rezboitori. Aci va fi, cum zice ziarul rusesc de mai sus, lupta grea, pe care Rușii au nădejde să o câștige ei, că ei vor sta adăpostiiți în întărituri și șanțuri la cari lucrează acum cu zor și cu grijă de săptămâni întregi, scutindu-și trupurile în ele, pe când japonezii vor trebui să-și atace din deschis, dându-le celor din șanțuri drept țintă trupurile lor. Să poate ca zilele cele mari apropiate, să ne aducă mari surprinderi de pe câmpul acestui peste măsură interesant rezboiu.

Generalissimul rus Kuropatkin spune, că acum nu-i rămâne de făcut decât să-și ducă în deplinire planul lui cel dintâi, și anume să lase pe Japonezi să tot înainteze spre inima Mandcuriei, sus spre Karbin, unde până vor ajunge Japonezii oboseți de lungă cale, Rușii vor căpătat deja destule trupe ajutoare, ca să poată apoi porni cu toată puterea asupra lor, cutropindu-i și alungându-i val până napoi în mare!

De altă-dată parte se scrie, că acum cu finea lui Maiu se începe în Mandcuria o arșiță și o secetă groznică, care ține cam două luni, în cari nu e modru să se mai miște din loc armatele. Clima face pace între ele. În acest timp puține știri rezboinice se vor da. Doar despre aceea, că ce boale au început să bântue în oștiri, ca totdeauna unde e atâta om adunat și înghesat la un loc.

Între trupele rusești se scrie că a isbucnit deja o groznică boală: ciuma galbină!

Szám 1978—1904. tkvi.

Árverési hirdetmény kivonata.

A szászvárosi kir. járásbíróság mint tkvi. hatóság közhírré teszi, hogy az „Ardeleana” pénzintézet végrehajthatónak Szima Nikolae végrehajtást szenvedő elleni 150 K tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a dévai kir. törvényszék (a szászvárosi kir. járásbíróság) területén lévő a Magurán fekvő a magurái 30 sztkjvben A + 1 rd. 68/16 9/2-hrsz. a kőház és kertre 397 kor. A + 2 rd. 81 hrsz. a kertre 9 K, A + 3 rd. 314 hrsz. a szántóra 31 K, A + 5 rd. 607/2 hrsz. a kaszálóra 28 K, A + 6 rd. 641 hrsz. a szántóra 9 K, A + 7 rd. 656/1 hrsz. a szőlőre 22 K, A + 8 rd. 726 hrsz. a szőlőre 18 K, A + 9 rd. 738 hrsz. a kaszálóra 4 K, A + 10 rd. 878 hrsz. a szántóra 38 K, A + 11 rd. 9038 hrsz. a kaszálóra 14 K, A + 12 rd. 1477/1 hrsz. a szántóra 5 K, A + 13 rd. 1614/2 hrsz. szántóra 21 K, A + 14 rd. 1629 hrsz. erdőre 28 K, A + 15 rd. 1688 hrsz. a legelőre 17 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1904 évi június hó 30-ik napján délelőtti 9 órakor Magura községánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881 LX. tcz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi no-

vember hó 1-én 3333 sz. a. a kelt igazságügyminiszteri rendelete §-ában kijelölt óvadékképes érték-papirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t-cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Szászváros 1904 évi április 9 évi a kir. jbiróság mint tkvi hatóság.

Dr. Biró
kir. albiró.

Sz. 1767—1904. tkvben.

Árverési hirdetményi kivonata.

Az algyógyi kir. jbiróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy az „Ardeleana” pénz és hitelintézet végrehajthatónak Krak Togyer Valeajepi lakos végrehajtást szenvedő elleni 134 K tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az algyógyi kir. jbiróság területén lévő Valeajepin fekvő

a Pojána—Valeajepi 621 sz. tkvben
A + 1 rend 7866 hsz. 3 K
" " 2 " 7868 " 14 "
" " 3 " 7928 " } 1 "
" " 7029 " }

az ugyanott 254 számú tkvben
A + 1 rend 1542 hsz. 2 K
" " 1543 " }
A + 2 rend 2722 " 34 K
" " 2729 " }

az ugyanott 313 számú tkvben
A + 1 rend 2936 hsz. 36 K
A + 2 " 3795 " 57 "
A + 3 " 4301 " 9 "
A + 4 " 7633 7634 hsz. } 26 K
" " 7635 " }
" " 7639 7640 " }

és az ugyanott 204 sz. tkvben
A + 1 rend 753 hrsz. } 43 K
" " 750 " }
" " 754 " }
" " 755 " }

A + 2 rd 1100—1101 " } 60 K
" " 1105—1111 " }
" " 3 rd 1156—1157 hsz. } 7 K
" " 1170 " }
" " 4 " 1687—1690 " 51 K
" " 5 " 2918—2922 " 221 K
" " 6 " 2938—2939 " } 71 K
" " 2949—2952 " }
" " 7 " 3015—3020 " 16 K
" " 8 " 3822/1 " 10 K
" " 9 " 4433—4436 " 6 K
" " 11 " 5517—5518 " 1 K
" " 12 " 5580—5584 " } 6 ko-
" " 5582—5585 " }

ronára — ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1904. évi június hó 22-ik napján d. e. 9 órakor Pajána községánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881: LX. t-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelete 8. §-ában kijelölt óvadékképes érték-papirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Algyógy, 1904. évi április hó 7-én.

A kir. jbiróság mint telekkönyvi hatóság.

Forgách,
kir. albiró.

Sz. 2900—904 tkkvi.

Árverési hirdetmény kivonata.

A dévai kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi hogy „Ardeleana” pénz és hitelintézet végrehajthatónak Vojka Nikolai vormágai lakos végrehajtást szenvedő elleni 80 K s jár. iránti végrehajtási ügyében az 1881. LX. t-cz. 14. §. alapján a 146. 167. §§. értelmében a dévai kir. törvényszék, a dévai kir. járásbíróság területén lévő Vormága községben fekvő a Vojka Nikolaj jutalékát képező a vormágai 25 flykvben

A + 1 rsz. 5051. hrsz. 217 2/7 rszre 287 K a 25 sztkjv. A + 2 r. 427 hr. 2/7 r. 14 K
A 3 r. 668. 667. hr. 2/7 35 K
" 4 " 898. hr. " 36 "
" 5 " 955. 956. hr. " 31 "
" 6 " 1122. hr. " 27 "
" 7 " 1251. " " 80 "
" 8 " 1283. " " 31 "

A 9 r. 1310. hr. 2/7 63 "
" 10 " 1326. " " 30 "
" 13 " 1888/2 hr. " 58 "
" 14 " 3205. hr. " 244 "
" 15 " 3443. " " 120 "
" 16 " 3886/2 hr. " 14 K

ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1904. évi július hó 19 napján d. e. 9 órakor vormága község házában a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% készpénzben, vagy az 1881. évi november 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes érték-papirban a kiküldött kezéhez letenni.

A kir. törvényszék telekkönyvi hatóság.

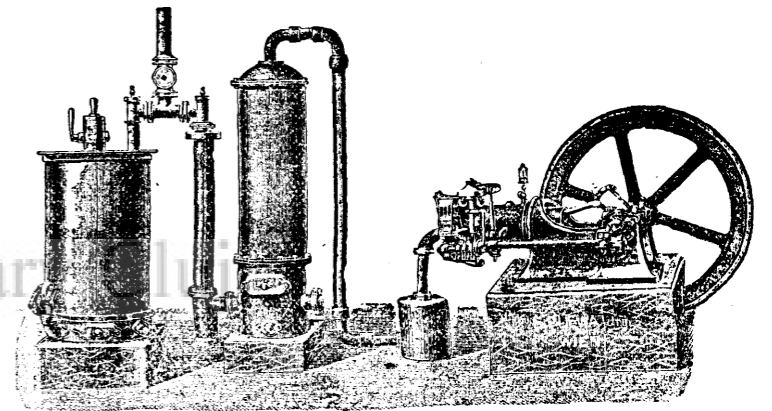
Deva, 1904. április hó 3-án.

Fábián,
kir. tszéki bíró.

B. DÉNES, BUDAPESTA

VI. Váci körút 61.

representantul și depositul general pentru Ungaria, a fabricii ces. reg. privilegiate de mașini și motoare, a inginerului E. Plewa, succesorul firmei Brauner și Klasek
Motoare de benzin, gaz, petrolu și vapor, 2—100 PH., locomobil de benzin și petrolin 2—20 PH.

Tot aceeași motoare provăzute cu arangement pentru gaz sugativ, reduc cheltuielile de fiecare putere de cal pe oră cu 2—3 fleri!

Prețuri ieftine și condiții de plată favorabile!

Catalog gratis și franco.

Să primesc reprezentanți solizi în provincie.

17—25

Toată cheltuiala 35 fl.

Taxa de răspuns: 35 fl.

NOU TATE!

Cine are

Moșie, _____
Pă duri, _____
Băi (mine) _____
Scălzî _____
Hotel, _____

Isvor mineral, _____
Întreprindere, _____
Case, _____
Morî (cu aburi, cu apă), _____
Fabrică, _____

sau ori-și-ce fel de altă întreprindere, și vrea să vîndă ori să cumpere, sau să exarîndeze,

să se adreseze la _____ La serisorî, în cari se pune marea postală de 35 fl. să da ori-și-eui răspuns cu informațiune! — Adresa:

At cumpărarea, cât și vinderea, prin Evidența mea, este foarte înlesnit!

Carol Gross,
Orăștie, Str. Dealului, Nrul 11.